

Voorlopige maatregelen bij het Europees Hof te Straatsburg

Yves Haeck*

Inleiding

Men stapt naar het Europees Hof voor de Rechten van de Mens te Straatsburg voor zaken die per definitie heel belangrijk zijn, maar de procedure kan er vrij lang aanslepen. In afwachting van een uitspraak over de ontvanke-lijkheid en desgevallend de grond van de klacht, voorziet het procedurereglement dat het Europees Hof in dringende gevallen zijn toevlucht kan nemen tot *voorlopige maatregelen*¹.

Wie kan een voorlopige maatregel vragen en tot wie is hij gericht

Het verzoek om een voorlopige maatregel (VM) gaat normaal uit van de indiener van het verzoekschrift of van diens vertegenwoordiger, maar kan ook gevraagd worden door een andere geïnteresseerde persoon (bv. NGO). Het Hof kan ook ambtshalve een VM aanduiden. Een VM wordt soms tot de verzoeker en meestal tot de verwerende staat gericht, die zelfs verzocht kan worden om de verzoeker te beschermen tegen privé-personen. Frankrijk is bv. eens gevraagd om een drugskoerier die eerder had meegewerkt met het gerecht, voorlopig niet te deporteren naar Colombia. Dit uit vrees voor wraakacties door zijn privé-opdrachtgevers bij zijn thuiskomst.² De zeldzame gevallen waarin de verzoeker een VM krijgt opgelegd, gaan bv. om de vraag een hongerstaking te beëindigen of geen zelfmoordpogingen meer te ondernemen.³

Wat zijn de voorwaarden om een voorlopige maatregel te vragen

Een VM kan slechts worden aangeduid wanneer aan 3 cumulatieve voorwaarden is voldaan: (1) de situatie moet imminent en uitzonderlijk zijn en er mag tegen de gewraakte handeling geen nationaal rechtsmiddel met schorsend karakter meer openstaan; (2) er moet een grote mate van waarschijnlijkheid zijn dat de bestreden handeling een schending van het EVRM oplevert; (3) er moet sprake zijn van een risico op onherstelbare schade aan personen. Bovendien is het zo dat het Hof niet verplicht is om een VM aan te duiden, ook al is aan de voorwaarden voldaan.

1. Uitzonderlijke en imminente situatie

Meestal beoogt de VM de uitwijzing of uitlevering tegen te gaan naar/aan een land waar de verzoeker gevaar loopt het voorwerp uit te maken van foltering, onmenselijke of vernederende behandeling of bestraffing (art. 3 EVRM) of zelfs van zijn leven beroofd te worden (art. 2 EVRM). In de zaak *Azzouza Rachid* had de verzoeker, een lid van het in Algerije verboden Islamitisch Heilsfront (Fis), opgeworpen dat hij bij zijn aankomst in Algerije gevaar liep gefolterd en gedood te worden. Daarop werd België de dag voor de uitwijzing vanuit Straatsburg gevraagd de beslissing op te schorten.⁴ Een Britse zaak waarin een moordenaar voor het Europees Hof aanvoerde dat een uitlevering aan de V.S. waar hij de doodstraf riskeerde, hem zou blootstellen aan een langdurig verblijf in de dodencel, wat

* Wetenschappelijk medewerker vakgebied Grondwettelijk Recht & Human Rights Centre Universiteit Gent.

1 Voor een uitgebreide bespreking: Yves Haeck en Clara Burbano Herrera, "Interim Measures in the Case-Law of the European Court of Human Rights", NQHR 2003, nr. 4.

2 HLR, 1995

3 Vakalis, 1993; Bhuyian, 1995.

4 *Azzouza Rachid*, 1995; *Jabari*, 2000 (dreigende uitwijzing vrouw die Iran was ontvlucht nadat zij betrappt was op overspel, en in Iran zweepslagen en steniging riskeerde).

5 *Soering*, 1989.

volgens hem in strijd was met art. 3 EVRM, gaf aanleiding tot een verzoek van het Hof aan de Britse regering om de uitlevering op te schorten tot de procedure voor het Hof ten einde was.⁵ In een andere zaak ging het Hof een stap verder door het verzoek aan de Franse overheid tot opschorting van een uitlevering aan de V.S. waar de verzoeker gezocht werd voor moord, te koppelen aan het feit dat betrokkene gevaar liep op een levenslange gevangenisstraf zonder de mogelijkheid van strafvermindering.⁶ In een aantal zaken is de staat verzocht een uitwijzing op te schorten omdat de gezondheidstoestand van de verzoeker kritiek was (terminale aids-patiënt⁷; hoogzwangere vrouw met suikerziekte bij wie zware medische complicaties konden worden verwacht bij de bevalling⁸). Een staat is ook al verzocht de uitwijzing van een terminale aids-patiënt op te schorten, niet alleen omwille van diens kritieke gezondheidstoestand, maar ook omdat hij aanvoerde dat de medische faciliteiten in zijn vaderland, het eilandje St. Kitts, inadequaaf waren.⁹ Anderzijds is geen VM aangeduid n.a.v. een dreigende uitwijzing naar Pakistan van een fysiek gehandicapte¹⁰, en dan weer wel t.a.v. een persoon met zelfmoordneigingen (gestaafd door een medisch rapport).¹¹

Ook buiten de uitwijzings- of uitleveringscontext is een VM mogelijk, bv. ingeval een veroordeling tot de doodstraf en de daaropvolgende tenuitvoerlegging ervan imminent was. In zo'n zaak is het natuurlijk de bedoeling de executie tegen te gaan. In de zaak van de door Turkije gevangengenomen PKK-leider *Abdullah Öcalan* is het Hof bereid bevonden om de Turkse regering via een VM te vragen alles in het werk te stellen opdat Öcalan een eerlijk proces zou krijgen (art. 6 EVRM), inzonderheid dat hij onbeperkt, effectief en onbeperkte, effectieve en private toegang zou krijgen tot zijn advocaten en ook de mogelijkheid zou hebben via eigen advocaten een klacht bij het Europees Hof in te dienen. Turkije werd ook verzocht om het Hof te informeren omtrent de daartoe genomen maatregelen.¹² Via een tweede VM is Turkije naderhand gevraagd om de doodstraf, die intussen was uitgesproken door een staatsveiligheidsrechtbank, waarvan het Europees Hof in eerdere arresten al had gezegd dat deze geen eerlijk proces garandeerde, niet uit te voeren lopende het onderzoek door het Hof. Een VM is in het verleden ook

aangeduid om de gezondheidstoestand te vrijwaren van gedetineerden. Ernstig zieke gedetineerden kunnen soms genieten van een VM mits voorlegging van een actueel medisch rapport dat stelt dat er onherstelbare schade kan ontstaan in hoofde van de betrokkene. De maatregel beperkt zich dan tot een verzoek aan de staat om al het nodige te doen om de gezondheidstoestand van de betrokkene te vrijwaren, en omvat nooit het verzoek om de persoon in kwestie voorlopig vrij te laten.¹³

Indien de gewraakte nationale maatregel niet imminent of dreigend is, zal het Hof ieder verzoek om een VM afwijzen. In casu dienen vooraf minstens de interne rechtsmiddelen met schorsend karakter te zijn uitgeput. Interne beroepsmogelijkheden zonder opschortend effect hoeven niet te worden uitgeput.¹⁴ De afwijzing van een asielaanvraag, zonder dat dit gepaard gaat met een bevel om het land te verlaten, is dus onvoldoende om een VM te rechtvaardigen. De verzoeker kan op dat ogenblik immers niet aantonen dat hij het slachtoffer dreigt te worden van een schending van een verdragsrecht. Ook wanneer blijkt dat een nieuwe asielaanvraag of een verzoek om een verblijfsvergunning om humanitaire redenen kan worden ingediend in het licht van nieuwe omstandigheden, en afgewezen asielzoekers van een bepaalde origine niet meer met geweld worden gedeporteerd naar een bepaald land, wordt geen VM aangeduid.¹⁵

2. Grote mate van waarschijnlijkheid dat de bestreden handeling een schending van het EVRM zal opleveren

Iemand die aanvoert dat er ernstige redenen zijn om te vrezen voor zijn fysieke integriteit of zelfs voor zijn leven, dient aan te tonen dat deze dreiging *op het eerste gezicht* aanwezig is. De verzoeker dient meer bepaald zijn zaak op een coherente en plausibele of overtuigende wijze te presenteren en in de mate van het mogelijke een (begin van) bewijs aan te brengen dat aantoonde dat zijn leven of fysieke integriteit in gevaar is, bv. in geval van uitwijzing of uitlevering aan een bepaald land. Het moet gaan om een *persoonlijk* gevaar. Het volstaat dus niet om een *algemeen* bewijs te leveren van de gevaren voor de mensenrechten in het ontvangstland of van het feit dat

6 Nivette, 2000/2001.

7 Ammouche, 1996; Lenga, 1996.

8 Poku, 1996.

9 D., 1997. Vgl: Tanko, 1994 (VM tot opschorting uitwijzing naar Ghana op grond v.d. argumentatie i.h. verzoekschrift dat betrokkene zijn gezichtsvermogen zou verliezen gelet op de inadequate voorzieningen inzake medische behandeling en operatie ter plaatse).

10 Choudry, 1996

11 Bhuyian 1995. Vgl: Taskin, 2000 (VM tot opschorting uitwijzing Turkse immigrant, die eenmalig medische verzorging in een hospitaal had gekregen en in wiens medisch dossier depressie en motorische problemen werden vermeld).

12 Öcalan, 2003. Turkije weigerde de vragen te beantwoorden omdat dergelijk type voorlopige maatregel volgens haar veel te ver ging.

13 Absandze, 1999; Vakalis, 1993; Wemhoff, 1966 (weigering aanduiding van opschorting voorhechtenis bij wege van VM).

14 Barir, 1993.

15 Balac, 1999 (betrokken persoon dreigde uitgewezen te worden naar Joegoslavië. De nieuwe omstandigheden op basis van dewelke een nieuw asielverzoek of een verzoek om een verblijfsvergunning op humanitaire gronden kan worden ingediend, betroffen een uitspraak v.e. interne rechter in een andere zaak, die de asielzoeker, een Moslim uit Sandjak, het voordeel v.d. twijfel verleende gezien de positie v.d. Moslims i.d. betrokken regio en de situatie in Kosovo, evenals de militaire NAVO-interventie in Kosovo. Ook het feit dat asielzoekers van Moslimorigine recentelijk blijkbaar niet meer met geweld worden gedeporteerd naar Joegoslavië, heeft een rol gespeeld in de motivering van het Europees Hof om geen VM aan te duiden).

men tot de politieke oppositie in dat land behoort. Om het gevaar vast te stellen, valt het Europees Hof, gezien zijn subsidiaire functie, grotendeels terug op de vaststellingen en onderzoeken van nationale autoriteiten en ook op uitspraken van nationale rechtbanken waarbij de aangevochten handelingen of praktijken eerder zijn getoetst. Het is dan ook belangrijk om kopies van relevante nationale administratieve en rechterlijke beslissingen aan het Hof over te maken. Daaruit kan het Hof opmaken welke middelen voor de interne overheden zijn opgeworpen en op basis van welke argumentatie het internrechtelijk verzoek is afgewezen. Indien externe instanties zoals bv. de VN-Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen in de interne procedure zijn tussengekomen, wordt ook de visie van deze instanties in de beoordeling betrokken. Om een beeld te krijgen van de algemene situatie in het ontvangstland kunnen ook rapporten van bv. Speciale VN-Rapporteurs, het US State Department, Amnesty International en andere NGO's nuttig zijn.

In heel wat gevallen waarin de verzoeker om een voorlopige maatregel vraagt, is het in de praktijk onmogelijk om documentair bewijs van enig gevaar op tafel te leggen, bijvoorbeeld omdat de verzoeker indertijd halsoverkop zijn vaderland is ontvlucht en dus mogelijke schriftelijke bewijzen heeft moeten achterlaten of omdat hij op het ogenblik van het indienen van het verzoek(schrift) geen tijd of middelen heeft om bewijzen op te sporen. Het Europees Hof is dan genoodzaakt om zich te baseren op de door de verzoeker of zijn vertegenwoordiger aangevoerde aantijgingen. In dergelijk geval probeert het Hof het waarheidsgehalte en het risico o.m. te evalueren aan de hand van de voorzorgsmaatregelen die de verwerende staat heeft genomen en/of garanties die de ontvangststaat aan de verwerende staat heeft gegeven wanneer het een uitlevering betreft. Zo is bv. een verzoek om een VM tot opschorting van een uitlevering aan de Verenigde Staten geweigerd omdat uit het uitleveringsbesluit bleek dat het Californische Openbaar Ministerie een duidelijk en juridisch bindend engagement had aangegaan tegenover Frankrijk dat tegen verzoeker niet de doodstraf zou gevorderd of uitgevoerd worden.¹⁶ Dat een engagement niet zonder meer wordt aanvaard, blijkt uit de zaak *Peñafiel Salgado*, waarin het Hof zijn tot de Spaanse regering gericht verzoek tot opschorting van een uitlevering aan Ecuador, verlengt, niettegenstaande de door

Ecuador aan Spanje gegeven garantie dat de betrokkene niet hoefde te vrezen voor zijn fysieke integriteit en een eerlijk proces zou krijgen. Het Hof verzocht de verzoeker eerst om zijn bemerkingen en heeft pas na een tegensprekelijk onderzoek deze garanties als voldoende beschouwd en de VM opgeheven.¹⁷

3. De dreigende schade aan personen moet 'ernstig' en 'onherstelbaar' zijn

Een VM wordt enkel aangeduid om ernstige en onherstelbare schade aan *personen* te vermijden. Het kan gaan om beschermingsmaatregelen t.a.v. de klager, (familieleden van) getuigen, mensenrechtenactivisten, rechters, enz. Ook een gemeenschap van personen gelokaliseerd op een welbepaalde plaats en die, door het feit dat zij tot deze gemeenschap behoren, allemaal het slachtoffer dreigen te worden van agressie tegen hun fysieke integriteit en hun leven, kunnen m.i. bescherming genieten via een VM. Het Europees Hof heeft steeds geweigerd om VM'en aan te duiden ter bescherming van goederen.

Er kan zoals gezegd sprake zijn van ernstige en onherstelbare schade wanneer een persoon dreigt te worden uitgewezen of uitgeleverd naar/aan een land waar hij het risico loopt het slachtoffer te worden van handelingen of situaties die in strijd zijn met art. 2 en/of 3 EVRM. Een verzoek om een VM tot schorsing van een uitwijzingsbevel in een zaak waarin andere bepalingen zoals bv. art. 8 EVRM (recht op gezinsleven) worden aangevoerd, zal daarentegen zelden voldoen aan de vereiste dat er sprake moet zijn van onherstelbare schade: de schade die kan voortvloeien uit de deportatie van een persoon kan immers eenvoudigweg worden hersteld door de verzoeker opnieuw toe te laten tot het land. Er zal normaal gezien ook geen VM worden uitgevaardigd bij een uitwijzing of uitlevering naar/aan een andere EVRM-lidstaat. Er wordt immers aangenomen dat de ontvangststaat-verdragsstaat¹⁸, tenzij duidelijk bewijs van het tegendeel, zijn verplichtingen voortvloeiend uit het EVRM sowieso zal naleven en daartoe behoort o.m. het recht voor een particulier om een verzoekschrift bij het Europees Hof in te dienen.¹⁹ Hierop is in het verleden soms uitzondering gemaakt, wanneer de feiten die ten grondslag lagen aan de uitlevering bijzonder gevoelig waren in de ontvangststaat, vnl. uitwijzingen van Koerden van Turkse origine naar Turkije.²⁰

16 Nivette, 2000/2001; Shamayev, 2002 (VM gericht tot Georgië om een aantal Tsjetsjenen die verdacht werden van terrorisme niet uit te leveren aan Rusland, opheffing in het licht v.d. door de Russische autoriteiten verleende garanties dat de betrokkenen toegang zouden hebben tot medische voorzieningen, juridische bijstand en ook het recht zouden hebben om een klacht in te dienen bij het Europees Hof zelf, alsook dat zij niet ter dood zouden worden veroordeeld en dat hun gezondheid en veiligheid zou worden gegarandeerd).

17 Peñafiel Salgado, 2002. Maar: Barir, 1993 (verzoek aan Frankrijk om betrokkene niet uit te wijzen naar Somalië is gevolgd door uitwijzing naar Syrië nadat Frankrijk garanties had gekregen van Syrië dat zij zouden worden toegelaten tot het Syrische grondgebied).

18 Bv. Gomez Gorrochategui, 1999; Mondragon Zabala, 1999 (verzoekers, Spaanse Basken, stonden op het punt, na het uitzitten van een gevangenisstraf in Frankrijk na hun veroordeling, voor samenzwering i.v.m. hun vermoedelijk lidmaatschap v.d. verboden Baskische afscheidingsbeweging ETA, te worden gedepoteerd, niettegenstaande zij vreesden het slachtoffer te zullen worden van mishandeling (art. 3 EVRM), indien zij zouden worden overgedragen aan de Spaanse politie).

19 Bv. K & F, 1996.

20 Bv. D., 1992; AG, 1995; Hasim Gonul, 1996. Maar zie ook: Urrutikoetxea, 1996 (verzoek aan Frankrijk om betrokkene, vermeend ETA-lid, niet uit te leveren aan Spanje, gelet op gevaar voor behandeling onverenigbaar met art. 3 EVRM).

Ingeval van een uitlevering van een persoon aan een (niet-)verdragsstaat waar de doodstraf nog wordt uitgevoerd, zal evenmin een VM worden toegekend, indien uit het uitleveringsbesluit duidelijk blijkt dat de uitleverende staat van de ontvangststaat een vaststaande garantie heeft gekregen dat tegen de betrokken persoon niet de doodstraf zal worden gevorderd of dat deze niet zal worden uitgevoerd.²¹

Het Europees Hof heeft VM'en aangeduid, o.m. in een detentiecontext (hongerstaking, slechte detentieomstandigheden) of bij dreiging van (implementatie van) de doodstraf, aangezien er sprake was van ernstige en onherstelbare schade aan personen.²² In andere gevallen was er volgens het Hof daarentegen geen sprake van ernstige en onherstelbare schade. Een voorbeeld is de zaak *Agirre*. Verzoekers, leden van een Baskische politieke partij, vreesden gearresteerd en gefolterd te worden, gelet op het feit dat hun namen waren onthuld aan de *Guardia Civil* (Spaanse politie) door een ander partijlid dat zelf was gefolterd. Het Hof weigerde een VM aan te duiden aangezien er geen enkele procedure was aangespannen tegen de verzoekers.²³

Manier en ogenblik waarop een voorlopige maatregel wordt gevraagd

Een verzoek voor een VM moet worden ingediend zodra de bestreden definitieve nationale beslissing is genomen en voldoende voorafgaand aan de uitvoering van die beslissing. Het is dan ook aan te raden om bv. in uitwijzings- en uitleveringszaken een 'voorwaardelijk verzoek' tot het Hof te richten, in afwachting van de definitieve nationale beslissing. De aanvrager neemt best eerst telefonisch contact op met de griffie en dient vervolgens zo snel mogelijk een formeel schriftelijk verzoek (Engels of Frans; 2 à 3 blz. + bewijsmateriaal) in per fax, dan wel per e-mail onmiddellijk gevolgd door een fax. Er worden ook verzoeken in behandeling genomen tijdens de weekends en tijdens de Franse nationale feestdagen. De e-mail/fax wordt best gemerkt met 'Article 39 - Urgent', en bevat informatie over de zaak, de vermelding wanneer de definitieve nationale beslissing is/wordt genomen, alsook de (vermoedelijke) datum en uur van de uitwijzing/uitlevering.

Beslissing en kennisgeving

Het Europees Hof kan, voorafgaand aan de definitieve nationale beslissing al een VM aanduiden, dan wel zijn beslissing uitstellen tot de definitieve nationale beslissing is bekendgemaakt. In dit laatste geval dient het Hof telefonisch gecontacteerd te worden zodra de nationale beslissing is genomen.

Een positieve beslissing van het Hof wordt onmiddellijk telefonisch ter kennis gebracht van de (vertegenwoordiger van de) verzoeker en de staat. In dat geval brengt de vertegenwoordiger van de verzoeker de overheid die belast is met de bewaking en/of uitwijzing of uitlevering van de verzoeker best onmiddellijk op de hoogte van de inhoud van de VM, teneinde te voorkomen dat de gewraakte maatregel ten uitvoer wordt gelegd vooraleer de inhoud ervan via de officiële kanalen aan de bevoegde nationale instanties ter kennis is gebracht. Het Hof contacteert deze instanties in de regel niet zelf. Er volgt vanuit Straatsburg wel steeds een schriftelijke bevestiging per fax aan de partijen, meestal enkele uren later. Het spreekt vanzelf dat de verwerende staat de schriftelijke bevestiging niet mag afwachten en onmiddellijke actie moet ondernemen zodra zij telefonisch bericht krijgt vanuit Straatsburg. Ook een negatieve beslissing wordt ter kennis gebracht van de belanghebbenden. Een beslissing van het Hof over VM'en is definitief en niet vatbaar voor beroep. Men kan weliswaar een nieuwe VM vragen, maar dan moet men zijn verzoek wel met nieuwe (feitelijke) elementen staven.

De kans dat een verzoek om een VM wordt ingewilligd is overigens klein. Een klager heeft momenteel amper iets meer dan 1 kans op 10 om zijn verzoek ingewilligd te zien (en er is sprake van een neerwaartse trend). Tot december 2002 zijn er, gespreid over 29 jaar, in totaal 2219 verzoeken om VM'en geregistreerd, waarvan er 321 zijn toegekend en 1898 geweigerd. Dit resulteert in een globaal succespercentage van 14,5%. Voor 1 november 1998 lag het percentage aanvaardingen overigens nog op 20,6%, maar na het aantreden van het nieuwe Europees Hof in 1998 is dat percentage gedaald tot 13,1%. Het leeuwendeel van de verzoeken heeft betrekking op uitwijzings- en in mindere mate op uitleveringszaken.

21 *Mamatkulov & Abdurasulovic*, 2003. Verzoekers, Oezbeken, voerden in hun verzoekschrift voor het Europees Hof aan dat ingeval van uitlevering aan Oezbekistan, hun leven (art. 2 EVRM) en hun fysieke integriteit (art. 3 EVRM) gevaar liep. Daarop verzocht het Hof Turkije bij wege van een voorlopige maatregel om betrokkenen niet uit te leveren. Turkije legde de voorlopige maatregel naast zich neer en ging over tot de uitlevering, zij het nadat het garanties had gekregen vanwege de Oezbeekse autoriteiten, uitgaande van het Openbaar Ministerie v.d. Republiek Oezbekistan.

22 *Bv. Vakalis*, 1993; *Ilijkov*, 1997; *Öcalan*, 2003.

23 *Agirre*, 1999.

Geldigheidsduur, naleving en bindend karakter

Een VM heeft steeds een beperkte geldigheidsduur, maar is wel verlengbaar. De VM wordt ingetrokken of niet meer verlengd indien de staat voldoende garanties biedt tegen de dreigende schending, indien ze haar beslissing intrekt of opheft, of indien na een grondiger onderzoek blijkt dat de onherstelbare schade onvoldoende is bewezen of dat de nationale rechtsmiddelen nog niet zijn uitgeput. De VM wordt natuurlijk ook ingetrokken indien het verzoek om een VM naderhand niet wordt gevolgd door een formele klacht tegen de staat of eenmaal de klacht onontvankelijk is verklaard. Ruim de helft van de zaken waarin VM'en zijn uitgevaardigd, worden later overigens alsnog onontvankelijk verklaard.

VM'en worden in de regel nageleefd. Voor 1991 hebben 3 landen telkens 1 maal een VM aan hun laars gelapt. In 1991 heeft het Europees Hof in de *Cruz Varas*-zaak, waarbij een Chileen niettegenstaande een VM toch door Zweden op het vliegtuig naar Chili werd gezet, met de kleinst mogelijke meerderheid (10 stemmen tegen 9) geoordeeld dat een VM niet bindend was. Tussen 1991 en 2003 hebben Frankrijk (4 maal), Zweden (2 maal), Turkije (2 maal) en België (1 maal) geweigerd gevolg te geven aan spoedmaatregelen inzake uitwijzingen of uitleveringen. Het trieste hoogtepunt was de collectieve uitwijzing van een aantal zigeuners door België niettegenstaande een formeel verzoek van het Europees Hof om de deportatie voorlopig op te schorten. Het Europees Hof merkte

toen op dat het Belgische optreden niet strookte met de plicht om loyaal samen te werken met het Hof, maar bevestigde in één adem zijn vroegere stelling dat een VM niet bindend was.²⁴

Het stijgende aantal niet-nalevingen is ook het Europees Hof niet ontgaan. In een poging om die stijgende curve een halt toe te roepen, heeft het Hof in een recente revolutionaire uitspraak voor het eerst bevestigd dat VM'en wel degelijk bindend zijn voor de staat tot wie ze gericht zijn en dat niet-naleving kan leiden tot een inbreuk op het recht om een klacht in te dienen (art. 34 EVRM), althans op voorwaarde dat de gewraakte maatregel (hier: de uitlevering) in casu het klachtrecht in zijn kern heeft aangetast.²⁵ Iedere staat tot wie het Europees Hof een formeel verzoek richt om iemand voorlopig niet uit te wijzen of uit te leveren, is m.a.w. verplicht dergelijke maatregel na te leven op gevaar af veroordeeld te worden wegens het hinderen van het individueel klachtrecht (art. 34 EVRM). Het Hof bevestigde de bindende aard van de VM'en in de *Öcalan*-zaak, waarin het echter geen schending vaststelde van het individueel klachtrecht.²⁶ Let wel, momenteel zijn de VM'en slechts voorlopig bindend want tegen beide arresten is intussen binnen het Europees Hof hoger beroep ingesteld. In afwachting van een definitieve uitspraak van het Hof over de juridische aard van VM'en, moeten de verdragsstaten de bestaande rechtspraak van het Hof echter ten volle respecteren. Dit betekent voor de Belgische Staat dat zij voortaan beter twee maal nadenkt vooraleer ze nog eens een vraag van Straatsburg om een vreemdeling voorlopig niet op het vliegtuig te zetten, naast zich neerlegt.

²⁴ Conka, 2001.

²⁵ Mamatkulov & Abdurasulovic, 2003. Zie voetnoot 21 voor de feiten.

²⁶ Abdullah Öcalan had immers zijn zaak op een degelijke wijze voor het Hof kunnen bepleiten met de hulp van een batterij advocaten en anderzijds had Turkije zijn aanvankelijke weigering om in te gaan op een verzoek van het Europees Hof (in de vorm van een VM) om nadere informatie over de aanwezigheid van voldoende procesgaranties in een procedure die kon leiden tot de doodstraf, naderhand rechtgezet. Tenslotte was het gevaar dat Öcalan zou geëxecuteerd worden verdwenen door de afschaffing van de doodstraf (Öcalan, 2003).